Nye Billier

Af

Elith Pedersen.

(Fortsat.)

VI.

„Lad mig blot tage Øjeblikket, vor Samtale, her, du ryger i Flint, du farer op, der staar bag dine Ord kun dig selv, hele Tiden dig selv, man mærker intet til, at du har Gud med i noget Forhold, hvor pænt et Menneske du end er, det er bare dig alene, der taler og vil og handler. Du er ene om det hele, og Mand for det hele. Det er som ganske udelukket, at . . . ."

„Du mener, jeg er stolt og hovmodig."

„Nej — —ikke just det, men du er — —ene."

„Jeg synes, det er saa sørgeligt, dette her, ligefrem sørgeligt. Lad os slutte af."

Han rakte Haanden ned til hende.

„Du maa have Farvel saa."

„Farvel, Jens."

Et lille Ryk i Tøjlen, svup sad begge Baghove i samme Sekund haardt i den bløde Vej, og bort fuste „Prins".

Else stod lidt og saa efter Jens, men han saa sig ikke om en eneste Gang. Saa gik hun langsomt mod Østerheden.

Ak, skulde det virkelig koste hende saa meget! For første Gang var hun ved at tabe Modet. Han havde været saa haard, saa afvisende.

Men ikke et Øjeblik fristedes hun til andet Resultat end dette: vi mødes for Gud. Ikke før.

Da Else gik gennem Gaardsleddet paa Pilegaard, var Gangen rask og Ryggen rettet.

VIII.

„Han har over 2000 for i Dag," sagde Skomageren en Dag, da Grejs kom strygende gennem Byen med et Par prægtige sorte Heste for.

„Ja, de kan spadsere de to," svarede Svenden.

Grejs saa grumme fornøjet ud, hilste med Pisken til højre og venstre, fik et lille Nik af dem, der ikke helt glemte at nikke for at se paa Forspandet. Degnen fik ogsaa Tid til at naa Vinduet, men han fik ingen Piskehilsen.

„Den Degn!" snærrede Grejs mellem Tænderne, da han saa ham. Og fik i en Fart sat ligefrem over den fjærmer. Lidt efter drejede han Østen ud af Byen. Det gjaldt i Dag en større Studehandel et Par Mil borte.

Det var vist Jesper Jantzen og Jens Peter, som kom der oppe paa Brinken. Han lod de sorte gaa nok saa stridig.

„Hvad, jeg synes, I er i Pudsen, Folkens?"

„Ja, man skal jo somme Tider vise sig lidt," lo Jesper, en midaldrende, pæn Gaardmand.

„Hvorhen gælder da Rejsen?"

„Den gælder vel tilbage nu, hvor vi kom fra, for vi var egentlig paa Vej til Storgaard."

„Naa da, men vi kan maaske klare det her, I kunde jo sidde op, til vi naar Heden, den Vej skal I da."

„Tak, det var nu nærmest om Skolekommissionen, vi vilde have snakket lidt med dig," sagde Jens Peter.

„Saa—aa," trak Grejs paa det.

Der skulde vælges et Par nye Medlemmer, og vi og Sognefogden vilde gerne have et Par ind, . . . æ . . . . vi vidste jo ikke, om det var dem just, du tænkte paa."

Grejs svippede lidt rask frem og tilbage med Pisken.

„Og de Mænd var?"

„Vi havde tænkt paa Jens Peter, den ene skal jo være af Sogneraadet, og saa . . . . naa, den anden kunde du egentlig godt pege paa."

Grejs lod vente noget længe med Svaret.

„Maaske skulde vi holde et lille Møde om det," foreslog Jens Peter.

„Saa bliver det i næste Uge. . . . paa Storgaard, Torsdag Kl. 7." Et Knald omkring Ørene paa de sorte, og væk var Grejs.

Jens Peter og Jesper kom saa ikke op, men tog findigt Vejen bagefter.

Da Grejs den Dag kom hjem igen, var Humøret paa Kogepunktet. Der vankede ingen Piskehilsener paa Vejen gennem Byen, de sorte strøg igennem, som om der var Læge med. I en Rutsch kom de ogsaa op for Døren.

„Hvad der er i Vejen? Der er bare det i Vejen, at hele Sognet gør Oprør; men jeg skal . . . jeg skal nok holde Tømmerne; det har jeg da kunnet endnu. Saadan nogle Dumrianer."

Saadan plejede Grejs aldrig at bruse løs. Han maatte være ramt paa et ømt Punkt.

„Hvad er det da, Grejs?"

„Vi skal have Sogneraadsmøde!"

„Sogneraadsmøde! Nu har jeg aldrig i mine Dage kendt Magen. Hvem siger det? Paa denne Aarstid!"

„Aa, jeg mødte Jesper og Jens Peter i Morges, de ønskede et lille Møde, for der var nogle bestemte Mænd, de ønskede i Skolekommissionn."

„Nej, nu har jeg aldrig kendt Mage! Hør, lad os gaa ind i Sovekammeret, for nu kommer Folkene ind."

„Hvor skal det Møde være?"

„Her hos os. Paa Torsdag Kl. 7."

Karen var helt i Oprør: „Den Jens Peter, det er en muggen Fyr, jeg har altid haft Kig paa ham, storsmudet er han, den Pjalt, som ikke ejer 100 Kroner af den Smule Hytte, han bor i . . . Men, Grejs, du skal se, han er bleven . . . jeg skal lige have fat i Else."

„. . . Akkurat, som jeg tænkte, hun siger, at baade han og Jesper og Sognefogden af og til besøger Præsten, og at de er saa glade for Anders Flask, og jeg ved ikke hvad. De skulde knebles alle til Hobe, skulde de."

„Saa er Mads Jensen og jeg to mod tre i Sogneraadet, om det skal til at gaa paa den Maade; men lad dem først komme herud, saa faar Piben en anden Lyd."

„Jeg hører nu ikke dette her, Grejs, og jeg har staaet haardt paa det lige fra Begyndelsen, men du vilde som sædvanlig ingenting tro . . . nej, du vilde ikke."

„Men jeg skal nok snakke med dem, det skal vare noget, inden de prøver paa de Kunster igen. Nu har jeg styret Sagerne alene i omtrent 25 Aar, og jeg gad se den Kommune, der kan møde med saa smaa Skatter og saa gode Veje og . . ."

„Det kan ikke gøre det, jeg aner det, dette her skal du se svømmer over alle Bredder . . . . Du tror det ikke rigtig, men du kan bare se med Else. Med hende kommer vi aldrig nogen Steder. Han skulde været dukket straks den Præstetyr. Det var saa nemt straks at høre paa ham, at han vilde have noget at sige. Hvert Ord paa Prædikestolen lyder jo: saadan er det, saadan er I, saadan skal det hele være, ellers er det altsammen Juks . . ."

„Naa ja, paa Prædikestolen, det er tydeligt."

„Nej, det er ikke tydeligt, Grejs; stod gamle Andersen maaske saadan? Denne her er det med, som om han vilde sige: denne Vej, Folkens, denne Vej! ellers er I nogle Hedninger allesammen; han kommanderer jo ligefrem, og du kan være vis paa, han sigter efter, at baade du og jeg skal blive hans lydige Undersaatter."

„Det tror jeg nu, du ser fejl paa, Karen, det er vor Kristendom, han tager det saa bestemt med, at enten skal vi gøre Alvor af den, eller ogsaa skal vi indrømme overfor os selv, at vi i Grunden ikke, hvad skal jeg sige, i Grunden ikke tager det saa grumme nøje med Gud og de Sager."

„Han vil dominere, vil han, og vær ganske vis paa, det er ham, der nu laver Sogneraadsmøde. Men skammeligt er det. Uh! jeg kunde lide at faa ordentlig fat i de Fyre. Saa rart, som vi nu har haft det her i de mange Aar."

„Jeg kan nu ikke lade være at synes om den Mand, jeg tror alligevel, det er en rigtig Præst, lille Mo'r."

„Da lover jeg dig for, at der skal ske meget, før jeg gaar ect Skridt for at høre ham."

I det samme kom Else ind i Sovekammeret, og dermed var den Storm ovre. Men de følgende Dage var Gregers saa forskrækkelig gnaven, at Folkene vidste hverken ud eller ind af lutter Forbavselse. Han som de aldrig havde set ude af Ligevægt!

Karen sagde meget lidt i de Dage; men tænkte saa meget mere. Hends Tanker kørte og kørte uafladelig, i vaagen Tilstand og i Drømme. De kunde jo bare prøve paa at undvære Storgaard. De skulde faa Lov at gøre godt igen, hvad de allerede havde lavet. Grejs skulde bare ville som hun, saa skulde det svie, saa det brændte i alle de Hjem, der gjorde Oprør.

Men — Grejs? nej, han var alt — altfor hensynsfuld og rolig, naar det kom til Stykket.

Han sov da ogsaa stadig sine 8 Timer som det allermindste. Han var saa frisk.

Torsdag Aften Kl. 6 var Sogneraadet allerede samlet. Ogsaa Mads Jensen. Men Grejs kom først hjem lige til syv. Else saa de fire Mænd et Glimt af et Par Gange. Karen lod sig slet ikke se.

De havde vel tænkt sig et godt Bord med gode Snapse og Øl ved Sekstiden, og saa en lille Punsch Kl. 7, „Nej," tænkte Karen, „I skulde have Skam, skulde I. Pøj, saadan nogle Pjalte. Ikke een af dem ejede sin egen Gaard eller Sted. Om det saa var Sognefogden, saa havde han over 2000 af Storgaards Penge."

Den Time faldt Mændene lidt lang. Samtalen gik trægt og dæmpet. De sad og kiggede hen efter Dørene.

Naa, Mads Jensen sad da med en god Samvittighed. Han var ikke selvbuden, havde oven i Købet faaet Bud om, at han nok lod være med at glemme det.

Endelig stampede det da derude i Gangen. Jo, det var Grejs' Rømmen.

Og et Øjeblik efter aabnede han ogsaa Døren. Ganske langsomt gik den op, og ganske langsomt kom Grejs ind. En efter en fik Haanden; det gik meget pænt, men „Velkommen" glemte han. Derpaa satte han sig straks for Enden af det lange Bord og gik lige til Sagen.

„Ja, Mads Jensen, jeg skikkede dig Bud, fordi de andre tre vilde have Møde."

Mads Jensen nikkede stiltiende hen til Grejs.

„Jeg ved ikke saa nøje, hvad det gaar ud paa, men nu kan vi jo faa det at høre."

„Det var det her med den ny Skolekommission," begyndte Jesper, „hvem vi skulde have til den."

„Det er da noget Grejs altid plejer at sørge for," mente Mads Jensen.

„Det er rigtigt nok; men det var ogsaa bloi, fordi vi gerne vilde have Jens Peter ind."

„Er der nogen, der har haft noget mod det?" spurgte Grejs kort.

„Det er der vel ikke, det var ogsaa bare for at sige det," bemærkede Sognefogden.

„Men hvorfor skulde vi saa lave Møde om det, hvorfor kunde det saa ikke blive ved at gaa som i gammel Tid?" gik Mads videre i en lidt skarpere Tone.

Dertil sagde ingen noget.

„Hvem skal saa den anden være, Grejs?"

„Ja, Mads, jeg ved saamænd ikke, om der skal stemmes om det."

„Aa, sik'e Snak, Grejs, det kan der jo aldrig være Snak om, tag du, hvem du lyster."

„Ja, ja, det siger jo ligemeget i Grunden," og Grejs saa ud, som om det ikke forekom ham vigtigere, end hvem han skulde have til Røgter om 2 Aar.

Det saa ud, som om det hele var fiks og færdigt, da Jens Peter spurgte: „Hvem havde du saa tænkt dig, Grejs, udenfor Sogneraadet?"

Forbavsede saa baade Mads og Grejs ud ved dette uventede Spørgsmaal.

„Jeg har saamænd ikke tænkt paa en eneste," kom det skarpt fra Grejs, „ikke paa saa meget som en Kat, men siden du er saa nysgerrig, kan jeg da godt fortælle dig, at Mads Jensens Svoger i Byen mener jeg kunde passe, han har slet ingen Bestilling haft, siden han i Forfjor slap for at være Snefoged."

„Naa da, er der noget i Vejen med ham, jeg synes, I ser saa betænkelige ud?"

„Naar jeg uden at fornærme Mads Jensen her i Forsamlingen skal sige min Mening, saa tror jeg ikke, han passer rigtig."

„I skulde," bandede Mads Jensen løs, „tage Anders Flask, for jeg tror," saa bandede Mads igen, „at I tre er mindst lige saa taabelige nu som han. For mig maa I tage, hvem i lyster, om I saa vil have min brogede Kat."

Mads slog i Bordet saa det dundrede.

Ingen sagde noget. Da Mads var bleven lidt roligere, spurgte han: „Hvad er der saa i Vejen med min Svoger, jeg troede, det var baade en pæn og en flittig Mand?"

„Det vil ingen sige noget imod," bemærkede Sognefogden.

„Da synes jeg, der bliver sagt nok; maa vi saa faa at vide, hvorfor han ikke er brugelig?"

„Det er unødvendigt at gaa nærmere ind paa det."

„Jeg vil have at vide, hvad det er, I skumler om, baade du, Sognefoged, og de andre to."

„Vi behøver ikke at have nogen til at bande i Skolen," kom det fast fra Jens Peter.

Mads Jensen lo smørret hen til Grejs. „Hør, Grejs, du kunde passende tage det Løfte af min Svoger, at han ikke bander paa Eksamensdagene, og naar han saa de Dage forpligter sig til at bære Jens Peters Totalstjerne, kunde han vel antages, mon ikke?"

Men Grejs vilde ikke ret gaa ind paa den Spøg alligevel.

Han svarede ingenting, sad bare og smaahuggede i Bordet.

„Du har vel nok en anden, Grejs?" spurgte omsider Jens Peter.

„Nej."

„Jo, Skomageren," snisede Mads Jensen, „han er Formand i Totalsjovet, naa, nej det er sandt, han er den værste Bander i hele Europa, saa duer han jo ikke."

„Foreslaa nu en anden, Grejs Storgaard, gør nu det."

„Men det gør jeg ikke, Sognefoged, naar jeg har foreslaaet Per Jørgensen, saa er det, fordi jeg vil have ham ind."

„Selvfølgelig," sekunderede Mads Jensen, „hvad Grejs Storgaard har sagt, det plejer han at staa ved."

„Kunde vi ikke tage ham Henrik Christensen?" foreslog Jesper Jantzen.

„Nej."

Ovenpaa det Nej fra Grejs kom der et langt Ophold i Diskussionen. Der var ingen, der sagde et Muk; men alle fem Hjerner arbejdede for fuld Kraft. Situationen var bleven frygtelig vanskelig.

Det hele sad fast. Der skulde laves en meget fin diplomatisk Bagdør, for at Grejs ikke skulde føle Overmagten for haard og hensynsløs. Hans Modstandere søgte og søgte, men der var ingenting at finde. Bare staa fast.

„Naa, Grejs maa da hellere rokkes end Sandheden," tænkte Jens Peter.

„De bøjer sig ikke, de nedrægtige Kanailler, nej," det blev Grejs mere og mere klar over. Og det kogte i ham, som han aldrig nogen Sinde i sit Liv havde mærket Mage til.

„Hvorfor vil du nu absolut have Per Jørgensen, Grejs?"

„Fordi jeg vil, anden Grund faar du ikke, Jesper, og saa sandt som jeg sidder her, foreslaar jeg aldrig nogen anden."

Mads Jensen var helt hvid i Ansigtet, da han sagde: „Nu synes jeg, det er paa høje Tid, at I tre indstiller den Komedie, I har begyndt at spille her i Aften. Det er det raadeligste for os alle sammen, tror jeg."

Og han langede de tre Mænd et Blik skarpt som et Dolkestik.

De sad bare og saa ned i Bordet.

Grejs saa fra den ene af dem til den anden. Rolige sad de, saa roligt besluttede og tilknappede.

Han var født til Magten, og den smagte ham, men var ham ingen Livsbetingelse, og Grejs var altfor ædel til ligefrem at ville nedtrampe andres Meninger for enhver Pris.

Der var heller ingenting at gøre, ingen Verdens Ting. Det var han nu klar over.

Men det var ligegodt første Gang, at noget Menneske havde sat en Laas for hans Haand, som den ikke kunde bryde.

De vilde deres. De vilde.

„De tre stemmer nu imod ham, Mads Jensen, og for at faa Sagen afgjort, vil jeg overlade dem snarest at udpege een. jeg er saamænd ligeglad, hvem det bliver."

„Og det er jeg med, og det i stor Stil." Dermed rejste Mads sig op og lod de andre beholde Valpladsen, travede lidt omkring paa Gulvet og rettede paa sig, som om han havde siddet mindst en halv Snes Timer, stoppede Piben og tog Afsked.

„Kan I ikke blive enige om en Mand nu, saa kan jeg jo faa Resultatet en anden Gang," sagde Grejs, idet ogsaa han rejste sig paa en Maade, der betød saa meget, at dersom Mødet ikke havde været hos ham, saa var ogsaa han gaaet.

„Du kan nu tro, vi vil nødig træde dig for nær, Grejs Storgaard, du maa ikke tro det," sagde Jesper Jantzen, idet han rejste sig.

„Nej, aa nej. I kan for Resten godt helt blive fri for mig i Sogneraadet."

„Tag det ikke paa den Maade, det er jo blot det der med Børnene, vi gerne vilde have i saa god Orden som mulig, det kan du forstaa, vi tre har jo tilsammen et helt Dusin i Skolen. Du har slet ingen der nu mere," ytrede Jesper forklarede.

„I skal ikke bryde jer om, at jeg vil sidde een mod tre, saa kan I ligesaa godt faa Formandsposten og regere, som I lyster, om I mener, Vinstrup kan blive bedre tjent dermed.

„Du har aldrig brugt os til andet end at fastsætte Skatten, og det har ogsaa været unødvendigt, det er sikkert, det har. Det var blot det Skolevæsen. Hør nu det."

„Ja, ja da." Grejs kunde ikke helt frigøre sig fra, at der var Mening i det. Det mærkede de godt, men forstod ogsaa, at nu var Audiensen forbi.

Da de var gaaet, stod Grejs lidt og summede sig: „Det var godt nok til den Degn; han skulde nok faa Prøvl med de ny Mænd ogsaa. Det var da een Trøst."

Saa gik han ind til Karen i Sovekammeret.

„Hvordan spændte det saa af?"

„De kan faa hele Sogneraadsprøvlet for deres egen Mund, lovede jeg dem."

„Var de obstinate?"

„Naa—aa, ja, noget."

„Hvem valgtes saa?"

„Det blev Jens Peter og . . . den anden er det ikke afgjort med."

„Naa saaledes." Karen smed sit Haandarbejde fra sig og begyndte at gøre i Stand til Natten. Hun var smækfred.

Grejs var ikke helt fri for at se lidt forlegen ud.

„Du skulde have dukket dem, Far, det skulde bare have været mig, jeg skulde have . . . have fortalt dem, at . . ."

„De vilde nu, Karen, og de var i Flertal, jeg mærkede straks, de vilde, straks."

„Kommer den Slags en Gang til, og de tre . . . . det er da ogsaa underligt, at lige netop 3 af de 5 skulde blive religionsgale. . . . . Ja, hvis de tre bliver ved paa den Maade, saa lad dem faa Kommunekassen og hele Komedien, saa styrer vi to Storgaards Kasse — paa vor Maade, og de skal mærke, den er tungere end den anden."

„Til Nytaar har vi nyt Valg, saa kommer de tre bare ud, forstaar sig."

Karens Ansigt klarede betydeligt.

„Ja, ja, Far, herut med dem, hver eneste en, jeg skal love for, de skal komme ud; men hør nu, mens vi er ved det: faar jeg nu snart Lov, Grejs, at tage fat paa de 40 Tønder Hede, aa, jeg har saadan en Lyst til at vise dem, at vi her paa Storgaard, vi kan noget."

Grejs var i Aften en slagen Mand. Han følte, at her var ligesom en Slags Oprejsning, et Middel til at faa Vinstruperne til at se Vesten ud af Byen en Tid. Han gik og grundede og tyggede paa det.

„Vi har jo mere Hestekraft i Stalden end nødig til de 200 Tønder, Grejs, Karlefolk nok ogsaa, bare lade dem vi har strække noget kraftigere ud."

Grejs svarede ingenting.

„Og Husrum har vi da i Overflod baade i Lade og Kostald. . . ."

„Du maa selv om det, Karen, hænge saa i, det skal jo opkaldes efter dig."

„Tak siger jeg, Grejs, om mindre end to Aar skal du se „Karensmark" . . . . . Hun tog sin store, stærke Mand om Halsen . . . „Og saa . . maaske rejser vi en . . . . en, naa, det kan vi altid snakke om. Jeg mente bare en smuk, lille Gaard midt paa Karensmark, og den skal ogsaa hedde Karensmark."

Grejs var i helt godt Humør, da han gik til Sengs, og snart sov han, saa Sengen rystede, men Karens Tanker pløjede og harvede og saaede og høstede og byggede, og den smukkeste Gaard i hele Vinstrup, næst efter Storgaard da, stod midt paa Karens Mark før Klokken slog 12. Den stod ude ved den lille Sø i Heden. Og Søen var ikke længere kranset med Lyng og Lyng og Lyng, nej, Gran og Birk stod stærk og smuk, og mer end hundred Gæs og fede Ænder gav Søen Liv.

For der var Magt i Storgaards Penge.

IX.

Somersolen stod glødende og glitrende over Vinstrup. Juni Maaned var saa bagende hed, som aldrig nogen kunde mindes den. Sol og Sol og blaa Himmel, ikke en Sky var set i flere Uger. Vejene var saa hvide og tørre, at det mindste Vindpust rejste Støv alle Vegne.

Det var ved at blive de gode Vinstrupere lige sommerligt nok. Det sved i Korn og Græs og i Dyr og Mennesker med. Den, der havde bandet den evindelige Regn i Maj, bandede den evindelige Sol i Juni.

Men med al denne Sommerherlighed blev der livligt i det stille Ungkarlehjem i Præstegaarden. Generalen og Generalinden samt nogle unge, elegante Hovedstadsdamer var ankomne. Endelig!

Sik'e Folk! Det var ikke godt at sige, hvad der var pænest: Folkene eller deres Tøj.

Det var en Kusine og to Søstre til Præsten, lød det fra Forpagterboligen.

„Der kunde blive en flot Præstekone af den Kusine, og I skal se, det er ogsaa Meningen," sagde Forpagterens Kone.

„Har du set noget?" spurgte Jordemoderen.

„Helt fri er det ikke."

„Hvad da?"

„Aa, det er ikke noget at snakke om."

„Jo, lad os faa det."

„Hun gaar med hans Hat paa i Haven og gaar og stikker Blomster i Knaphullet paa ham . . ."

„Saa er det tydelig nok, selvfølgelig," erklærede Jordemoderen.

„Naa, og gaar med ham under Armen . . i Haven."

„Du har set mer, Trine."

Men det havde Trine nu ikke. Desværre.

„Hun er knusende køn, den Kusine, saadan en Rejsning, og de Øjne . . . og Haaret, jeg tog hende, var jeg Præsten," forsikrede Forpagteren; „men en vild Kat, det er hun."

— Præsten var saa glad; som han da søgte at gøre dem det behageligt i alle Maader! Han kørte ud med dem. Der var Kogekone fra Købstaden under hele Opholdet. Han sang og spillede sammen med de unge Damer. Og altid havde han den gamle, smukke Dame under Armen.

Men inden Ugen var ude, fløj de bort igen, og Præsten var atter ene.

(Fortsættes.)